

N:o 13 b.

Ank. till Riksd. Kansli den 29 Maj 1883, kl. 3 e. m.

Utlåtande, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående pensionering af enkor och barn efter befäl och underbefäl m. fl. vid hären.

(1:a U. A.)

I den till innevarande års Riksdag aflättna nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t under nionde hufvudtiteln i 2:dra punkten föreslagit:

att — under vilkor, det krigsbefälet eller arméns fullmäktige medgifva: 1:o) att af arméns enke- och pupillkassas tillgångar ett belopp af 530,000 kronor må den 1 Januari 1884 öfverlemnas till en för enkor och barn efter arméns befäl och underbefäl med vederlikar afsedd ny pensionsinrättning, eller arméns nya enke- och pupillkassa; 2:o) att allt hvad som derefter af den nuvarande enke- och pupillkassans tillgångar återstår må tillfalla samma kassas pensionsfond samt delegarefonden för kassans ur tjänst afgångne delegare; samt 3:o) att arméns nya enke- och pupillkassas förvaltning må utan kostnad för densamma handhafvas af arméns pensionskassas styrelse och tjänstemän — Riksdagen måtte

dels bevilja arméns nya enke- och pupillkassa bidrag af statsmedel, motsvarande $1\frac{1}{2}$ procent årligen på summan af de löner och beklädnadsbidrag, hvilka enligt gällande stadganden kunna läggas till grund vid bestämmandet af fyllnadspension för befäl och underbefäl med vederlikar vid

hären, samt för sådant ändamål å riksstatens nionde hufvudtitel för år 1884 uppföra, under benämning »bidrag till pensionering af enkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid hären», ett ordinarie anslag af 79,170 kronor;

dels tillåta, att af sådana medel, som efter 1884 års ingång besparas för ledigblifna tjänster vid hären, innan desamma återbesättas, må bestridas så väl den pensionering, hvilken någon tid framgent kommer att åligga arméns nuvarande enke- och pupillkassa, i den mån det åt denna kassa år 1884 ännu bibehållna kapital jemte dit inflytande afgifter icke förslå, som ock pensioneringen af dem, hvilka redan äro eller inom 1884 års utgång skulle, med tillämpning af nu gällande stadganden, vara berättigade till pension från det, under benämning »pensionsstaten för militäre embets- och tjänstemäns samt underofficersares enkor och barn», å nionde hufvudtiteln uppförda anslag å 50,000 kronor;

dels ock, vid bifall härtill, utesluta sistberörda anslag ur riksstaten för år 1884.

Vid propositionen är bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 8 sistlidne Januari, hvori lemnas redogörelse för grunderna för den sålunda föreslagna nya pensionskassan; och har Utskottet härförutom haft tillgång till det af särskilde, för frågans utredning tillsatte komiterade den 5 Mars 1881 afgifna betänkande.

Af dessa handlingar inhemtas, hurusom pensioneringen af enkor och barn efter befäl och underbefäl vid armén för det närvarande ombesörjes af arméns enke- och pupillkassa, hvilken är grundad uteslutande på afgifter af kassans delegare, utan att hitintills något bidrag af statsmedel dertill utgått. Ehuru dessa afgifter i ändamål af kassans förstärkande tid efter annan ökats, hafva de likväl befunnits otillräckliga, hvilket är en följd deraf, att, enligt hvad genom verkställda utredningar utrönt, kassans organisation alltifrån dess tillkomst varit bristfällig, i det kassan icke fotats på vetenskapliga grunder, utan delegarnes enkor och barn tillförsäkrats större pensionsrätt än den, hvartill afgifterna rätteligen bort föranleda, hvadan kassans hela kapital, som den 31 December 1881 uppgick till 849,221 kronor, icke kan anses fullt motsvara kassans förbindelser till dess pensionärer och delegare enligt vedertagna sannolikhetsberäkningar; utan har i detta hänseende brist uppstått, en brist, som vid nyssnämnda tidpunkt beräknats till 57,144 kronor. Och dock äro beloppen af de pensioner, kassan har att utbetala, efter nutidens förhållanden, alldeles otillräckliga, vexlande mellan 375 kronor, som är den högsta, och 30 kronor, som är den lägsta pensionen, och i de två talrikaste tjänstegrupperna, nemligen kaptensgraden samt de två högsta underofficers-

graderna utgöra, pensionerna 150 kronor för den förra och 60 kronor för den senare.

Kongl. Maj:ts i hufvudsaklig öfverensstämmelse med komiténs förslag nu gjorda framställning afser att åstadkomma en ny enke- och pupillkassa för armén, hvilken kassa skulle blifva i stånd att utbetala högre och de oundgängliga behofven mera motsvarande pensioner än under nuvarande förhållanden kan ske, så att, exempelvis, en enkepension i högsta underbefälsgraden skulle komma att utgöra 180 kronor, i kaptensgraden 500 kronor samt i högsta, eller generalsgraden, 1,120 kronor. Att för en sådan pensionering hänvisa den nya kassan uteslutande till afgifter af delegarne har, såsom kräfvande allt för betydande uppoffringar af desse, ansetts vara omöjligt, hvadan — i likhet med hvad som eger rum i fråga om dylika pensionsinrättningar på andra områden — Kongl. Maj:t funnit nödigt, att staten lemnade bidrag äfven till denna pensionsinrättning. Enligt hvad komitéen anfört i fråga om storleken af nämnda statsbidrag (sid. 7 i komitébetänkandet) skulle en afgift af $3\frac{1}{3}$ procent årligen å hvarje delegares lön och beklädnadsbidrag, förutsatt att afgiften å den sista lönen och beklädnadsbidraget utginge till lefnadens slut, göra till fyllest för bestridande af den nya pensioneringen. Att detta årsbidrag till kassan kunnat sättas så lågt, berodde, enligt hvad komitéen uppgifvit, på åtskilliga vid armén i detta hänseende befintliga fördelaktiga förhållanden, synnerligast det, att en icke obetydlig del af arméns befäl och underbefäl genom afskedstagande före egen pensionsålderginge miste om sin delegarerätt i kassan.

För att finna den andel af ofvannämnda årsbidrag, som billigtvis borde af armén sjelf utredas, har komitéen, utgående från förutsättningen, att armén i detta fall borde blifva ungefärligen likställd med andra tjenstemannaklasser, hemtat mönster från stadgandena i öfriga fastställda enke- och pupillkassor, och vid betraktande häraf har komitéen ansett så väl statsverkets som delegarnes intressen blifva tillgodosedda, om de senares afgifter bestämdes till omkring 2 procent af lönen, hvilka komitéen föreslagit skola blifva fördelade att utgå sasom års- och befordringsavgifter. Det bidrag, som statsverket i sådant fall skulle vidkännas, skulle alltså uppgå till $1\frac{1}{3}$ procent å de aflöningsbelopp, för hvilka delegareavgiften skulle beräknas.

Att enligt denna grund beräkna summan af statsbidraget för *tjenande* delegare, därför mötte, enligt hvad komiterade vidare anfört, icke någon svårighet, när desse delegares antal, tillfälliga och snart öfvergående vakanser oberäknade, igenfunnes i aflöningsstaterna; hvaremot och då statsbidraget lika väl som delegarnes afgifter måste utgå till lefnadens slut, tekniska svårigheter yppade sig för meddelande af nöjaktiga regler i fråga om statsbidragets beräkning för *afskedade* delegare i kassan. För att undgå det vansk-

liga häri har komitén funnit det naturligast, att statsbidraget för de afskedade eftergåfves, mot det att detta bidrag för de tjenande utginge med något ökad belopp, hvilket funnits kunna bestämmas till $1\frac{1}{2}$ procent i stället för ofvannämnda $1\frac{1}{3}$ procent.

Under förutsättning således att statsverkets årliga bidrag borde utgöra $1\frac{1}{2}$ procent på summan af alla de löner och beklädnadsbidrag, hvilka enligt gällande stadganden kunna läggas till grund för bestämmande af fyllnadspension, har komitén uppgjort en dess betänkande bilagd sammanställning af alla dylika löner och beklädnadsbidrag, hvaraf visar sig, att kostnaden för statsverket, *enligt nu gällande stater* med deri upptagna personal och lönebelopp, ökad för underbefäl och vederlikar med det beklädnadsersättningsbelopp, som vid bestämmandet af fyllnadspension skulle beräknas (4,003 personer och 4,513,865 kronor), komme att utgöra 67,708 kronor, men deremot, om det för innevarande Riksdag framlagda förslaget till ny härordning vunno bifall, till 79,171 kronor 13 öre under första öfvergångstiden samt till 109,379 kronor 46 öre, sedan nya härordningen fullständigt genomförts. Då berörda härordningsförslag icke blifvit af Riksdagen bifallet, är alltså förstnämnda summa, 67,708 kronor, det belopp, som under nuvarande förhållanden bör för år 1884 på ordinarie stat anvisas.

Delegare i den sålunda af staten understödda pensionskassan borde, enligt hvad i statsrådsprotokollet vidare meddelas, i främsta rummet blifva en hvar, som efter den dag, reglemente för kassan vunno tillämpning, tillträdde lön, hvarmed pensionsrätt i arméns pensionskassa förenats; men för att så fullständigt som möjligt befria staten från de extra ordinära anspråk på sådant understöd, som hittills enligt särskilda riksdagsbeslut plägat ses till godo å allmänna indragningsstaten, vore det af vigt, att nu tjenande delegare i arméns pensionskassa vunno rätt att mot en passande, mellan delegaren och staten fördelad retroaktivafgift ingå i den nya enke- och pupillkassan. För att kunna påräkna frivilligt inträde i nya kassan af så många som möjligt eller utan hårdhet kunna föreskrifva tvunget inträde, vore det emellertid af vigt, att de retroaktiva afgifterna icke sattes alltför högt, och har, med hänsyn härtill, Kongl. Maj:t ansett, att dessa afgifter borde begränsas till $\frac{3}{4}$ af de års- eller befodringsafgifter, som skulle hafva erlagts, om kassan funnits redan då första lönen tillträdde. Den brist, som till följd af retroaktivafgifternas nedsättande skulle uppkomma för den nya kassan — förutsatt att alla nuvarande, i tjänst anstälde delegare i gamla kassan inträdde i den nya — har efter afdrag af 130,000 kronor, som påräknats i öfverskott från gamla kassan, derigenom att för densamma endast bibehölles så stort kapital, som motsvarade kassans förbindelser till redan varande pensionärer och ur tjänst afskedade, till inträde i nya kassan således ej berättigade delegare,

beräknats till 520,000 kronor. En del af sistnämnda belopp skulle erhållas derigenom, att, då statens årliga bidrag till nya kassan komme att utgå från och med början af det år, kassan trädde i verksamhet, men de fleste nuvarande löntagare sannolikt icke strax komme att ingå i nya kassan, den del af årsanslaget, som på senare inträdandes befattningar belupit, kunde tagas till hjälp för deras inlösen i kassan. Det bidrag till bristens fyllande, som sålunda skulle af staten lemnas, har approximativt beräknats till 120,000 kronor, enligt en af Professoren H. Gylden såsom ledamot af komitén gjord uträkning. Återstående andel af bristen borde åter fyllas derigenom, att ytterligare ett belopp af 400,000 kronor öfverfördes från gamla kassan till den nya, mot det att den pensionering, som det åläge den gamla kassan att fullgöra, men hvartill dess återstående tillgångar ej förslogo, skulle tillvägbringas på det sätt, att vid inträffande ledigheter inom armén löne-medlen för omkring 2 månader användes till den nya pensionskassans förmån. Den summa, som erfordrades för fullgörande af nu nämnda pensionering, skulle under de första åren ej uppgå till mer än 25,000 kronor, hvilket belopp naturligtvis, i mån af pensionärernas afgang, komme att minskas.

I sammanhang härmed har föreslagits, att det anslag af 50,000 kronor, som i nu gällande riksstat finnas uppfördt å nionde hufvudtiteln för pensionering af enkor och barn efter militärer, skulle afföras ur riksstaten på samma gång som anslaget till nya enke- och pupillkassan deri upptoges; och skulle detta slag af pensionering i stället utgå äfven af nyssnämnda lönebesparingar samt inskränkas till dem, som nu äro eller som inom utgången af den preskriptionstid, som borde stadgas för delegarne i gamla kassan att ingå i den nya, blifva, enligt hittills gällande regler, berättigade till pension eller understöd från anslaget. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle det belopp, som af lönebesparingarna under första tiden borde utgå, stiga till 75,000 kronor om året; men på grunder, som i statsrådsprotokollet angifvits (se nionde hufvudtiteln bilagan 2 sid. 13), vore det föga antagligt, att hela summan någonsin behöfde utgå.

Då nu mera Kongl. Maj:ts ofvan åberopade förslag till ny härordning förfallit och således någon ökad eller eljest förändrad tjenstgöring för armébefälet icke för den närmaste framtiden torde ifrågakomma, lärer Riksdagen icke vara benägen att nu vidtaga åtgärder till förbättring i detta befäls ställning; och Utskottet saknar därför tillräcklig anledning att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts i förevarande hänseende framställda förslag, utan hemställer,

att hvad Kongl. Maj:t beträffande pensionering af enkor

och barn efter befäl och underbefäl m. fl. vid hären äskat och föreslagit icke må af Riksdagen bifallas.

Vidare och under förutsättning af Riksdagens bifall till denna Utskottets framställning får Utskottet hemställa,

att det hittills under rubriken »Arméns pensionskassa: Pensionsstaten för militära embets- och tjänstemäns samt underofficerares enkor och barn» uppförda anslag 50,000 kronor må oförändradt bibehållas.

Stockholm den 29 Maj 1883.

På Stats-Utskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservationer:

af Herrar Grefve *G. Sparre*, Grefve *C. Beck-Friis*, Grefve *C. K. J. Posse*, *H. R. Törneblad*, Friherre *F. von Essen*, Friherre *R. von Krämer*, Grefve *S. Lagerberg*, Friherre *H. M. Palmstierna*, *J. Widén* och *C. O. Bergman*, hvilka yrkade bifall till Kongl. Maj:ts framställning.

Herrar *L. M. Nordenfält* och *L. W. S. Lothigius* hafva anhållit att här få antecknadt, att de icke deltagit i behandlingen hos Utskottet af förevarande ärende.